

δικαίωμα

δικαίωμα, το, ουσ. [*αρχ.* δικαίωμα <δικαιώ-ω>], το δικαίωμα. **1.** το νόμιμο μερτικό: «έχω κι εγώ δικαίωμα στην περιουσία του πατέρα μου». **2.** η άδεια που δίνεται σε κάποιον να κάνει κάτι: «ποιος σου 'δωσε το δικαίωμα να μπεις μέσα;». **3.** (στη γλώσσα του χαρτοπαιγνίου) η άδεια που ζητάει ο παίχτης από το καρέ να σκεφτεί για λίγο πώς θα παίξει, κάτι που κατά κανόνα παίρνει, και, κατ' επέκταση, η άδεια που ζητάει κάποιος από κάποιον ή κάποιους να σκεφτεί για λίγο πριν προβεί σε κάποια ενέργειά του·

- *ανθρώπινα δικαιώματα*, βλ. λ. [ανθρώπινος](#)·

- *γυρεύω το δικαίωμα ή γυρεύω δικαιώματα*, απαιτώ ό,τι δικαιούμαι, έχω απαιτήσεις: «γυρεύει το δικαίωμα, να πάρει κι αυτός άδεια για διακοπές || γυρεύει δικαιώματα, σαν όλους τους δημοκρατικούς ανθρώπους». (Λαϊκό τραγούδι: *μαζί σου για να μπερδευτώ γλεντζές πρέπει να είσαι· για να με γυρίζεις ως τα ξημερώματα και πολλά να μη γυρεύεις δικαιώματα*)·

- *δικαίωμά μου*, λέγεται από κάποιον που ενεργεί ή συμπεριφέρεται όπως αυτός νομίζει ή κρίνει σωστό: «γιατί κάνεις παρέα μ' αυτόν τον άνθρωπο; - Δικαίωμά μου»·

- *δικαίωμα στη διαφορά*, βλ. λ. [διαφορά](#)·

- *δικαιώματα του ανθρώπου*, βλ. λ. [άνθρωπος](#)·

- *δίνω δικαίωμα ή δίνω δικαιώματα* (*ενν.* για σχόλια), δημιουργώ προϋποθέσεις ή αφορμές για σχόλια σε βάρος μου, από άστοχη ενέργεια ή ανάρμοστη συμπεριφορά μου: «με τις κακές παρέες που κάνεις, δίνεις δικαίωμα στον κόσμο να σε σχολιάζει || όταν σε βλέπουν στη γειτονιά να γυρίζεις κάθε βράδυ μεθυσμένος στο σπίτι, δίνεις δικαιώματα στον κόσμο να σε κακολογεί». (Λαϊκό τραγούδι: *δικαιώματα δε δίνω, ίχνη πίσω δεν αφήνω κι αν τις νύχτες ξενυχτάω, πάντα σπίτι μου γυρνάω*)·

- *δίνω το δικαίωμα* (*σε κάποιον*), επιτρέπω σε κάποιον να κάνει κάτι: «ποιος σου 'δωσε το δικαίωμα να μπεις μέσα;»·

- *είναι δικαίωμά μου*, **α.** είναι προσωπική μου υπόθεση, προσωπική μου επιλογή: «είναι δικαίωμά μου με ποιον θα κάνω παρέα και με ποιον όχι». **β.** ανήκει στη δικαιοδοσία μου: «εδώ δεν περνάει ο λόγος σου, γιατί είναι δικαίωμά μου να προστάζω τους εργάτες». (Λαϊκό τραγούδι: *τι να σου κάνω φύλακα που 'ναι δικαίωμά σου, τα σίδερα της φυλακής και τα κλειδιά δικά σου!*)·

- *έχω δικαίωμα ή έχω το δικαίωμα*, δικαιούμαι: «όλοι έχουν το δικαίωμα της μηνιαίας καλοκαιρινής άδειας». (Λαϊκό τραγούδι: *έχω δικαίωμα κι εγώ μες στη ζωή· θέλω χαρούμενα σαν άνθρωπος να ζήσω· δε σε παντρεύτηκα να μ' έχεις φυλακή και σε μια κάμαρη τα νιάτα μου να κλείσω*)·

- *κεκτημένο δικαίωμα*, το οποιοδήποτε δικαίωμα, ιδίως εργαζομένου, που έχει κατακτηθεί με αγώνες και θεωρείται αναφαίρετο και μη διαπραγματεύσιμο: «αν επιχειρήσει η κυβέρνηση να θίξει τα κεκτημένα δικαιώματα των εργαζομένων, θα βρει αντιμέτωπη όλη την εργατιά»·